

propterea impugnantur ab aliis auctoribus tamquam contrariæ textui Philosophi.

Ego rem in medio relinquo, sive enim Aristoteles tribuerit, sive non tribuerit propositionibus de futuro contingenti determinatam veritatem, ex doctrina fidei satis constat, quid viro catholico sentiendum sit. Unum addam, perperam scriptores nostros accusatos hac in re fuisse a quibusdam adversariis (1) tamquam eversores fundamentorum, quæ Stagiritæ posuerat in *Logica*. Primo quia nostri, quantumvis convenient in tribuenda determinata veritate propositionibus de futuro contingenti, divisi sunt in interpretanda mente Aristoteles, et non pauci ex illis, nec contemnendi, suum esse illum contendunt (2). Cæteri vero nec fuerunt primi nec soli in deserendo Philosopho tamquam sibi et catholice doctrinæ contrario (3). Delicta, ergo, si delicta sunt appellanda, cum pluribus aliis communia, æquum non est, ut nostris duntaxat Scriptoribus imputentur. Deinde quia vel Aristoteles communem hac in re sententiam quoad determinatam futurorum contingentium veritatem tenuit, vel non. Si primum eligas, arguendi non sunt Nostri, quod ab Aristotele recesserint, sed potius edocendi, quod eadem ille, quæ ipsi, sentiret; sin alterum, profecto haberi nequit tamquam fundamentum *Logicæ* doctrina illa, quæ redderet impossibilem in Deo futurorum contingentium præscientiam, et communissime deseritur a S. Thoma cæterisque Scholasticis, ipsis Thomistis non exclusis, qui saltem post decretum divinum concedunt determinatam veritatem aut falsitatem propositionibus de futuro contingente (4).

(1) Vide v. g. R. P. Vincentium Baronium, in *Apologetica*, lib. 2, sect. 2, art. 3, paragr. 1; apud Martinez, op. cit. controv. 3, disp. 3, sect. 4.

(2) Vide inter alios P. Didacum Ruiz, ubi supra.

(3) Audi S. Bonaventuram, qui postquam in corpore articuli dixit *hereticam et impiam esse sententiam eorum, qui abstulerunt a Deo præscientiam, et a propositionibus de futuro abstulerunt veritatem*; sic respondet ad 3.um. Ad illud quod obijcitur de præscito, quod verum est, et si verum est, necessario est, dicendum, quod istam rationem facit Philosophus ad ostendendum, quod in futuris non est veritas, et est *sophistica*. (1.º dist. 38, art. 2, quest. 1, ad 3.um)

(4) Lege v. g. P. Anton. Goudin, loc. cit., Nota 2.^a

Quid, quod sententia Thomistarum videtur magis repugnare Aristoteli, quam nostræ? Ut enim argumentatur Nicolaus Martinez, «illa doctrina, quæ desumit determinatam veritatem propositionibus de futuro a determinatione futuri, ut est nunc in causis suis, vel saltem in aliqua causa sui, magis opponitur sententiæ Aristotelis, quam quæ hujusmodi determinatam veritatem propositionis desumit ab ipso futuro, ut erit actu in se suo tempore. At sententia Thomistarum primam determinationem, nos tantum posteriorem assignamus propositioni de futuro. Ergo in hoc puncto magis recedit sententia Thomistarum a mente et doctrina Aristotelis, quam nostræ (1).

Major constat, quia, ut apparet ex argumentatione Philosophi, ratio, qua permotus est ad negandam veritatem determinatam propositionibus de futuro, hæc est, quia secus determinatio hujusmodi induceret futurorum necessitatem, et contingentiam omnem ac libertatem eriperet (2). Atqui evidens est determinationem effectus futuri, prout in se, qualem nos ponimus, non opponi contingentie ac libertati, utpote quæ solam inducit necessitatem consequentem, ipso etiam fatente Stagiritæ (3); determinatio vero effectus alicujus in suis causis, ac nominatim in decreto prædeterminanti, lædit, aut saltem evidens non est, quod non lædat libertatem, ut præscindamus nunc a quæstionibus mox fuse pertractandis. Ergo, si crimen foret, ab Aristotele recessisse, magis recesserunt Thomistæ.

ARTICULUS III

In quo medio cognoscat Deus futura contingentia.

76. De futuris necessariis vi esse potest controversia, quia plane intelligitur, quomodo cognosci a Deo possint in

Status
questionis de
futuro.

(1) Martinez, op. cit., controv. 3, disp. 3, sect. 4.

(2) Vide Arist. *Periherm.*, lib. 1, cap. 6; et ibid. S. Thom. lect. 13, paragr. d. e.

(3) Ibid. cap. ult.; et S. Thom., ibid., lect. 15 initio; vide Martinez, loc. cit.

causis suis, supposito decreto concurrendi ad earum actiones; quaecumque tandem sit hujusmodi decretum. Nam causæ necessariae, cum in promptu habent omnia ex parte causarum secundarum requisita ad agendum, nihil aliud desiderare possunt, quam divinum concursum paratum et in tempore oblatum, cuius solius defectu cessarent ab operatione. Si ergo Deus ab æterno decernat concurrere, jam in ipso decreto videbit futura infallibiliter existentia. Idemque dicendum est de cognitione illorum effectuum, quos supra (1) vocavimus contingentes extrinsece ac per accidens, quia nimirum procedunt a causis in se quidem necessariis, sed quarum actio postulat occursum plurium causarum naturaliter impedibilem ab aliis causis. Nam cum Deus cognoscere valeat, quandonam aderit occursum omnium causarum ad effectum requisitarum, non potest etiam non videre effectum hic et nunc impedibilem ac necessario futurum, si ipse cum illis concurrat; ac proinde in decreto concurrendi ad actionem hujusmodi causarum videbit effectum.

De futuris etiam liberis a solo Deo sine intervento causarum creaturarum efficiendis non est dubium, quin cognoscantur in liberis decretis divinæ voluntatis, quæ efficacissima est et infallibiliter operatur quicquid vult, quando vult, et quomodo vult.

Dices cum P. Vazquez. Decretum liberum divinum concurrendi non addit nisi relationem rationis supra essentiam. Atqui Deus non potest cognoscere hujusmodi relationes, quia relationes rationis objective non sunt nisi in creato intellectu. Accedit, quod Deus non potest videre futuros effectus a se solo producidos in sua essentia nec in sua voluntate cogitata quasi in actu primo. Ergo non poterit videre in eadem prout actu decernente seu in suo decreto, quia hoc cum sua essentia penitus identificatur.—Respondeo ad primum, *negando* Majorem, prout constat ex dictis in precedenti volumine circa constitutum divini actus liberi (2). Alterum vero solvitur *negando* conseq. et paritatem; quia quamvis decretum liberum re identificetur cum essentia

(1) Num. 63, pag. 201.

(2) Vide *Theodic.*, vol. 1.um, num. 177, pag. 565 seqq.

divina, non tamen ratione, quia liber actus supra essentiam Dei addit terminationem ad res creatas (1).

At res non vacat difficultate respectu futurorum contingentium, quæ in potestate ac libertate agentium creatorum relicta sunt; unde varie a sapientissimis auctoribus resolvitur. Et difficultas non est de medio ex parte cognoscentis seu de medio *quo* instar speciei; nam superius declaratum est, Deum omnia cognoscere per suam essentiam, quæ est et lumen intellectuale Dei, et species et actus intelligendi; sed de medio ex parte objecti cogniti, seu de medio *in quo*. «Quia cum hæc veritates contingentes neque per se notæ sint, neque simpliciter necessariae, vix potest intelligi, quo medio perspicantur; seu, quod idem est, cum effectus contingens non manet necessario a causa sua, nec causa ipsa de se sit determinata ad talem effectum, vix potest intelligi, quomodo certe cognoscatur talis effectus futurus, antequam sit. Qua difficultate nonnulli Theologi superati dixerunt, nullam sufficientem rationem aut modum hujus cognitionis posse a nobis in hac vita explicari; satisque nobis esse, si ex infinitate divinæ perfectionis Deum hæc omnia nosse concludamus, ut videre licet in Ockam, Gabriele, Gregorio in 1.º dist. 38 et Marsilio, quæst. 40» (2). Nihilominus conabimur, ut in aliis questionibus fieri solet, aliquam rei reddere rationem, magnum Doctorum vestigia sequentes.

Itaque duobus modis res quæpiam intelligi potest, vel in se ipsa immediate, vel in alio. Et rursus in alio variis modis: quorum nonnulli manifestam implicant imperfectionem, ideoque locum non habent in Deo. Tales sunt v. g. cognitio rei in attestante, quo modo vident futura propheta; et cognitio causæ solum in effectu. Alii vero sunt modi cognoscendi rem in alio, qui per se non dicunt imperfectionem, ideoque ex hoc capite rejici nequeunt, et hujusmodi sunt cognitiones in causa, sive efficiente sive exemplari. Causæ vero hujusmodi vel sunt create vel increata, Deus. Quoniam vero sermo est de futuris liberis in humanæ voluntatis potestate sitis, certum esse debet in nulla alia causa creata, saltem præter ipsam

Quotuplicimodo
res cognoscit
quest:
nempe in se
atque in alio.
Varii modi rem
cognoscendi
in alio;
ac de quos hic
sermo,

(1) Vide *Theodic.*, vol. 1.um, num. 178, pag. 568 seqq.

(2) Suarez, opusc. *de scientia absolut. futuror.*, lib. 1, cap. 3, num. 1.

voluntatem liberam, cognosci actus et effectus eius posse, secus enim possent illos cognoscere certo angeli, ac darentur in rerum natura causæ creatæ capaces determinandi voluntatem et consensum eius extorquendi; quorum utrumque falsum esse ex alibi probatis innotescit. Restat ergo dubium, utrum Deus vel in sua essentia, vel in aliquo suo attributo, vel in voluntate ipsa creatæ, vel in quo tandem medio futura contingentia cognoscatur (1).

Sententia:
prima,

Prima ergo sententia docet, Deum omnia cognoscere in suis ideis, quæ sunt exemplaria rerum omnium: idque non uno modo explicari potest. Hæc tribui solet S. Bonaventuræ (2), qui tamen non declarat modum, quo res intelligenda sit: et pro eadem citari solent Halensis, Cardin. Cajetanus (3) et alii (4): immo et ipse S. Thomas, cum scripsit Deo omnia esse ab æterno præsentia, *non solum ea ratione, qua habet rationes rerum apud se præsentibus, ut quidam dicunt, sed quia ejus inhuitus fertur ab æterno supra omnia, prout sunt in sua præsentia* (5). Et eum in sensum interpretantur S. Doctorem Cajetanus (6), Bañez (7) et alii.

secunda,

Secunda sententia est, Deum futura contingentia videre in æterno decreto suæ voluntatis. Quæ sententia, ita generaliter expressa, est valde communis in omni schola; nam pro ea referri possunt Scotus (8), quem sequitur Bassolis et Faber (9): item Richardus, Major et Henricus aliique (10). Et idem docent patroni physicarum prædeterminationum cum magistris Bañez (11), Zumel, Alvarez, Navarrete, Ledesma,

(1) Cfr. Suarez, loc. cit., num. 2; Ruiz de Montoya, op. cit., disp. 4, sect. 1.

(2) 1.º dist. 39, art. 2, quest. 3.

(3) In 1.^{am} part., quest. 14, art. 13.

(4) Apud Suarez, op. cit., cap. 4, num. 2; et Ruiz de Montoya, ibid., disp. 24, sect. 3, num. 1.

(5) 1.º p., quest. 14, art. 13.

(6) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, *Contra secundam autem rationem conclusionis*, ...

(7) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, *Conclus. 4.^a*. Cfr. tamen P. Molina, In 1.^{am} part., quest. 14, art. 13, disp. 14, *Verum dubium est*...

(8) 1.º dist. 39, quest. unic., *Viso de contingentia*...

(9) Apud Ruiz, disp. 25, sect. 7, num. 2.

(10) Apud Ruiz, ibid.

(11) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, *conclus. 3.^a*

Cabrera (1) et Joanne a S. Thoma (2); item Suarez (3). Ruiz de Montoya (4) alique de nostris et extraneis. Quamquam diversitas ingens sit inter hos auctores; sive respectu qualitatis, sive etiam respectu extensionis ac necessitatis talis medi: unde in diversissimas scinduntur opiniones. Nam (a) alii volunt decreta hujusmodi, in quibus Deus videt futura esse absoluta et efficacia seu prædeterminantia, et servire ad cognoscenda omnia prorsus futura contingentia, sive sint actus boni, sive etiam peccaminosi, quos tamen multi negant cognosci nisi in decretis permissivis (5).

β) Alii vero, nempe generatim Nostris, respuunt hujusmodi decreta, et statuunt decreta prædefinitiva, et non pro actibus malis, sed tantum pro bonis, sive pro omnibus sive pro aliquibus duntaxat secundum varietatem opinionum circa ipsas prædefinitiones. Et similiter Nostris auctores non statuunt prædefinitiones tamquam media unica, nec proinde absolute necessaria ex natura rei (6).

Ad hanc sententiam, prout a nostris assertam, revocari potest expositio eorum, qui docent futura omnia videre Deum in suo decreto eligendi hunc rerum ordinem, qui modo datur, prælucente temen scientia media. Nimirum Deus, inquit, nostro modo intelligendi in signo priori ad libera sua decreta, per scientiam mediam cognoscit, quid quævis causa creatæ, etiam libera, factura esset in qualibet hypothesi vel conditione et in quibusvis adjunctis, in quibus versari posset; et, hac cognitione prælucente, libere eligit hunc ordinem rerum, in quo absolute ac de facto singule causæ versantur in his determinatis circumstantiis. Supposita ergo prædicta scientia,

(1) Apud Ruiz de Montoya, loc. cit. num. 4.

(2) *Curs. Theol.* tom. 1, in 1.^{am} p., quest. 14, disp. 19, art. 2, *Dico 2.*

(3) *Opusc. de scient. absol. futur.* lib. 1, cap. 6, num. 4, seqq.

(4) *Op. cit.*, disp. 25, sect. 3.

(5) Pro qua sententia laudantur Richardus a Media Villa (1.º dist. 38, art. unic., quest. 5). Scotus (1.º dist. 39, *Viso de contingentia*; dist. 41, *Sed contra istud sequitur*; et *Quodlib.* 14, itemque Scotiste Bassolis (1.º dist. 38, art. 2; et dist. 39, art. 2) ac Mayronis (1.º dist. 38, quest. 1, art. 4, conclus. 5).

(6) Vide Ruiz, loc. cit., sect. 8; Martinez, *controv.* 3, disp. 7, sect. 1 et 2.

quam diversimode
explicatur,
et in varias alia
subdividitur.

Deus, eo ipso quod decernat certum rerum ordinem eligere, videbit absolute futura ea omnia, quæ antecederent ad tale decretum viderat futura fore conditionate. Ita videtur rem declarare P. Molina (1), et alii.

γ) Demum inter eos, qui statuunt decreta divinæ voluntatis pro medio cognoscendi futura contingentia, sunt multi, qui recurrunt ad decretum concurrenti ad actiones liberas, sive bonas sive malas, quod est in Deo agnoscendum; existere ab æterno. Hanc putat cl. P. Ludovicus De San (2) esse probabilius sententiam Scotti, quamvis illum non pauci scriptores propugnatores fuisse physicarum prædeterminationum contenderint. Quo etiam revocari potest systema plurimum Scotistarum, quos *Condeterminantes* dixere: qui «dubio Josepho Neapoli a Drepano (3), Vulpe (4) ac Mastro (5), ponunt cum Scoto Deum futura contingentia determinate cognoscere in suis decretis, quibus statuit concurrere ad tales vel tales determinatas actiones voluntatis creatæ. Addunt vero, contententes se in hoc sequi Scotum, ea Dei decreta neque esse prædeterminantia, ut volunt noviores Thomistæ, neque esse consequentia ad determinationem voluntatis creatæ conditionate prævisam, uti volunt assertores scientiæ mediæ, sed esse concomitantia sive *condeterminantia*. Vocant autem «decreta condeterminantia» efficaciam et absoluta decreta, quibus, nulla præcedente prævisione saltem conditionata determinationis voluntatis creatæ, Deus non quidem ante voluntatem creatam, etsi sine ipsa, sed simul cum voluntate creatâ, et sic condeterminando, determinat, quænam volitiones a quaque voluntate ordine processuræ sint... Adjuncte hanc suam sententiam esse mediam inter extremas prædeterminationis physicæ et scientiæ mediæ. In

Sententia
Condeterminan-
tium.

(1) Molina (in 1.^{am} part., quest. 14, art. 13, disp. 14, conclus. 1.^a, disp. 15, *Juxta ea ergo*; disp. 71, *Triplex*; disp. 18, memb. 1; *Concord.* disp. 47, conclus. 1.^a), Arriaga, *De Deo*, disp. 20, sect. 4.

(2) Tract. *de Deo Uno*, num. 105, in nota, ubi fuse atque erudite veram Scotti mentem conatur inquirere.

(3) In tract. *manuscripto de concordia concursus causæ primæ cum secundis*, disp. 1, art. 10; et disp. 2, art. 10 et 11.

(4) In *Summa*, tom. 2, part. 1, disp. 30, art. 8 et 9.

(5) *Disput. theolog. in Sent.* 1, dist. 3, cap. 3, art. 8.

eo enim eam consentire cum systemate prædeterminationis, et dissentire a systemate scientiæ mediæ, quod ponat Deum cognoscere futura contingentia in suis decretis, et non aliter; in eo vero eam consentire cum systemate scientiæ mediæ, et dissentire a systemate prædeterminationis, quod ponat voluntatem creatam non determinari ad suas actiones a voluntate divina» (1).

Tertia est sententia contententium, futura contingentia ^{Tertia sententia} cognosci a Deo in causa eorum proxima, nempe in voluntate «non quidem nude sumpta, sed ut applicata est hic et nunc, cum hoc judicio, hoc objecto, hac inclinatione ac denique cum omnibus aliis circumstantiis et auxiliis, quæ illam possunt vel impedire, vel determinare ad volendum» (2). Ita Durandus et Thomas Argentinas alique (3): eundem opinandi modum admittunt etiam Bañez (4), Didacus Alvarez, Ledesma (5) et cæteri Prædeterminantes, nam censent in voluntate jam prædeterminata cognoscere Deum actus et effectus, ad quos datur physica præmotio.

Quarta denique sententia docet futura contingentia cognosci in se ipsis seu immediate in proprio ipsorum esse, quod habebunt extra omnem causam certo aliquo tempore. Hoc modo rem explicant communissime nostri Doctores cum S. Thoma, ut videbimus.

De his omnibus sententiis jam ferendum est breviter judicium, quia plenior horum tractatio ad Theologos spectat.

§ I.—AN DEUS FUTURA LIBERA VIDEAT IN SUIS IDEIS.

77. Respondendum videtur negative cum sententia satis communi. Noto autem, ne sit æquivocatio, hic quæstionem agitari de medio, in quo Deus futura contingentia, non

(1) Cl. P. De San, loc. sup. cit., num. 106, ubi plura, si cupis, ad rei expositionem require.

(2) Apud Suarez, opusc. cit., lib. 1, cap. 3, num. 3.

(3) Apud Suarez, *ibid.*; et Ruiz de Montoya, op. cit., disp. 73, sect. 3.

(4) In 1.^{am} p., quest. 14, art. 13, dub. 1, conclus. 3.^a et 4.^a; et alibi.

(5) Apud Ruiz, *ibid.*, num. 1.

abstractive, ut ita dicam, cognoscat, sicut in exemplari relucere possunt omnia exemplata, sive actu sint, sive actu non sint, sed tamquam existentia, ita ut illud medium se habeat instar determinantis ad certo et infallibiliter iudicandam actualem eorum existentiam pro certa temporis differentia (1).

PROPOSITIO 1.ª Idea seu essentia divina, ut imitabilis extra, non est ratio objectiva determinans divinam scientiam ad cognoscendum futurum contingens, aut ad certum iudicium de illo ferendum.

Ita Suarez (2), Vázquez (3), Ruiz de Montoya (4), Martínez (5), Albertinus (6) alique plures cum Scoto et S. Thoma et aliis Scholasticis (7).

Idea divina non
est ratio
objectiva deter-
minans Deum
ad cognoscenda
futura
contingentia.

Probatur. Ideæ divinæ nequeunt esse medium prius cognitum determinans ad cognitionem futurorum, nisi habeant cum eis determinatam certamque connexionem. Atqui divinæ ideæ, secundum se consideratæ ac præscindendo ab omni alia re, non habent certam connexionem cum futuris contingentibus.

Et probatur. Quia si haberent ideæ divinæ secundum se determinatam connexionem cum futuris, eam haberent naturaliter ac necessario, nam in ideis præcisive sumptis et independentem a divina voluntate, nulla inest libertas. Jam vero ex hoc sequeretur futuritionem talium futurorum esse absolute necessariam, utpote connexam necessario cum antecedenti necessario. Ergo dici nequit in ideis divinis independentem ab omni alia re, certo cognosci posse futura contingentia.

Præterea ideæ divinæ ex se ipsis æque ac indifferenter representativæ sunt horum vel aliorum futurorum, sive

(1) Cfr. Ruiz, disp. 24, num. 3-12.

(2) Opusc. cit., lib. 1, cap. 4, num. 7.

(3) In 1.^{am} p., disp. 65, cap. 1, num. 3.

(4) Loc. nuper cit., num. 12 seqq.

(5) *Deus sciens*, controuv. 3, disp. 7, sect. 1.

(6) *Corollaria seu Quæst. Theol.* Quart. princ., quæst. 2, num. 12 seqq.

(7) Apud Suarez et Ruiz, locis citatis.

possibiliter tantum futurorum, sive actu etiam, et in hoc aut in alio quovis tempore futurorum, ut evidens est. Exemplar enim, prout exemplar demonstrans rem factibilem, ex se non postulat, ut res fiat de facto, vel ut nunc vel alio tempore fiat. Ergo ideæ divinæ non possunt secundum se consideratæ Deum determinare ad futurorum contingentium cognitionem.

Nec vero S. Thomas, pro contraria sententia laudatus, videtur intelligendus esse in hoc sensu, in quo illum quidam interpretantur. Quia ubicumque hanc tractat materiam, immo et in ipso loco objecto, perpetuo recurrit ad cognitionem futuri in se ipso et ad præsentiam, quam illud habet in æternitate, ut rationem reddat infallibilis præscientiæ Dei (1). Audi Angelicum: *Idea proprie dicta respicit practicam cognitionem non solum in actu, sed etiam in habitu. Unde cum Deus de his, quæ facere potest, quavis nunquam sint facta, nec futura, habeat cognitionem virtualiter practicam, relinquatur, quod idea possit esse ejus, quod non est, nec fuit, nec erit; non tamen eo modo sicut est eorum, quæ sunt, vel erunt, vel fuerunt, quia ad ea, quæ sunt, vel erunt, vel fuerunt, producenda determinatur ex proposito divinæ voluntatis, non autem ad ea, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt: et sic huiusmodi habet quodam modo indeterminatas ideas* (2). Ergo secundum hanc doctrinam idea sola non sufficit ad determinandam cognitionem rerum futurarum, sed aliquid aliud ponendum est.

Mens S. Thomæ
declatur.

Et ita etiam rem exponit Capreolus: «Idea licet naturaliter repræsentet quidditatem rerum creabilium, tamen rerum existentias repræsentat secundum arbitrium suæ voluntatis: divinus enim intellectus secundum nutum divinæ voluntatis

(1) Vide Suar., loc. cit., num. 7. Cfr. Molina, In 1.^{am} p., quæst. 14, art. 13, disp. 14. *Verum dubium est...*

(2) *De verit.*, quæst. 3, art. 6 corp. Cfr. ibid. ad 3.um et 4.um Nihilominus in 1.^a p., quæst. 15, art. 3, ad 2.^{am} S. Doctor scribit, rerum nunquam existentium non esse in Deo ideam, secundum quod idea significat exemplar, sed solum secundum quod significat rationem, quia respectu illarum non habet Deus cognitionem practicam, nisi virtute tantum: qua de re nonnihil dicitur inferius, ubi de ideis divinis.

potest accipere essentiam suam, prout perfectionem alicujus continet specificam, non recipiendo eam, prout continet esse illius; vel potest etiam eam accipere, ut continet essentiam cum quidditate; et ita aliqua idea representat rem esse, et aliqua non. Similiter de aliquo representatur, quod sit futurum, quod posset representari non esse futurum. Unde idea quidditatis libere et non naturaliter representat tales complexiones ad extra ponendas: ita quod idea representans Socratem cursurum in A instanti, non naturali necessitate hoc representat; immo posset representare oppositum.

Et cum dicit arguens, quod ideæ sint in Deo ante actum voluntatis, etc., verum est quantum ad hoc, quod idea dicit in recto, scilicet divina scientia, sed non quantum ad respectum, quem importat ad creaturam in aliquo. Sicut enim dicit S. Thomas (1.º dist. 38, quæst. 1, art. 1): *Sicut est causalitas artificis per artem suam, ita consideranda est causalitas divinæ scientiæ. Est ergo iste processus in productione artificiatum, primo scientia artificialis ostendit finem; secundo voluntas ejus intendit finem illum; tertio voluntas imperat actum, per quem educatur opus, circa quod opus scientia artificis ponit formam conceptam. Unde scientia se habet, ut ostendens finem, et voluntas ut dirigens actum et informans opus operatum.* Hæc ille. Ex quo patet, quod secundum eum voluntas divina secundum rationem intelligitur præcedere actum intellectus, quo excogitatur idea, sicut actus voluntatis præcedit actum intellectus artificis, quo excogitatur formam artificiatum (1).

Ipsæ etiam Cajetanus fatetur, «quod (ideæ divinæ) aliquid representant mere naturaliter, puta quidditates rerum et aliquid non mere naturaliter, sed naturaliter ex suppositione libera, scilicet existentias rerum et conjunctiones contingentes. Illa enim representant ante omnem actum divinæ voluntatis; ista autem, supposita libera determinatione divinæ voluntatis ad alteram partem contradictionis (2).

(1) Capreol. in 1.um Sentent. dist. 38, quæst. 1, art. 3, in respons. ad 4.um Aureoli contra 2.^{am} conclusionem, explicando secundam instantiam Scoti.

(2) Card. Cajetan. In 1 p., quæst. 14, art. 13, paragr. *Contra secundum autem...* in respons. ad 2.um argum. Scoti.

Quæ cum ita sint, nequeunt ideæ divinæ præscindendo ab aliquo alio, esse medium in quo Deus futura contingentia cognoscat. Si autem ad aliquid aliud recurrendum est, ideæ non sunt dicendæ simpliciter rationes objectivæ divinum intellectum determinantes ad futurorum contingentium notitiam.

78. Corollarium. Ob eandem rationem patet etiam, omnipotentiam Dei non posse esse medium, in quo videat futura contingentia. Quia licet omnipotentia contineat existentiam omnium actuum liberorum, siquidem est virtus omnium eorum producendorum, tamen non connectitur necessario cum illis, quia dari potest omnipotentia sine illis. Quemadmodum ergo omnipotentia non est ex se determinata ad futura efficienda, ita neque etiam ad eandem representanda, nisi aliunde accedat determinatio.

79. PROPOSITIO 2.^a Ideæ divinæ, seu essentia Dei prout certo modo imitabilis ad extra, videntur posse esse medium, in quo futura contingentia cognoscantur ex suppositione, quod de facto erunt in aliquo tempore: minime vero si non aliunde supponatur eorum futuritio.

Ita Ruiz de Montoya (1) et, ut videtur, Capreolus (2) cum S. Thoma (3). Et hoc modo fortasse conciliari possunt auctores utriusque sententiæ. Nam representatio futurorum contingentium bifariam intelligi potest fieri: primo independenter ab omni alio, ita ut sola contemplatio essentiae divinæ prout imitabilis sufficiat ad determinandum, ut ita dicam, intellectum Dei, ut cognoscat futura: et hunc sensum rejecimus in præcedenti propositione. Secundo, ita ut si supponatur res ipsas extituras esse, intellectus divinus respiciens ideam suam, possit in ea etiam illas prout existentes in tali tempore contemplari.

Probatur itaque. Divina essentia sub ratione speciei intelligibilis non est fecundior et efficacior ad alia cognoscenda, quam in ratione mediæ, in quo cætera reluceant, Nam

(1) Loc. cit., disp. 24, sect. 3, num. 3 seqq. Cfr. ibid. sect. 4.

(2) 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 3 in respons. ad 4.um Aureoli contra 2.^{am} conclusionem, exponendo ejusdem instantias.

(3) Vide S. Thom. 1.º dist. 36, quæst. 2, art. 1.

Nec divina omnipotentia potest esse medium, in quo Deus videat contingentia.

Idea divina possumt esse aliquo modo medium, in quo ejusmodi futura cognoscantur, supposita eorum existentia.

sub utroque respectu infinita est: et sicut se ipsa est plenissima sufficientia in linea principii intellectivi, est etiam exemplar et idea omnium sive existentium sive non existentium, ita ut nulla creatura quidpiam habeat perfectionis, quod non sit imitatio ac deficiens expressio essentiae divinae. Atqui essentia divina, in ratione speciei eadem immutabilis permanens efficacissima est ad omnia representanda etiam ut existentia, dummodo a parte rei supponatur illa existere. Ergo idem dicendum est de essentia divina, ut est idea et exemplar.

Brevius, paulo aliter. Quicumque comprehendit exemplar, potest in eo cognoscere omnia exemplata. Sed essentia divina est exemplar omnium, etiam futurorum liberorum, eamque Deus perfectissime comprehendit. Ergo potest Deus in idea sua videre contingentia futura, supposito quod sint.

Itaque sicut essentia divina est species representativa omnium, etiam existentium, licet non praecise ab ipsa proveniat, quod Deus aliqua tantum existentia cognoscat, sed praesupponi debet, quod existant, ad hoc ut essentia divina per modum speciei faciat illa cognoscere tamquam existentia; simili modo non provenit quidem ab idea divina solum, quod in ea reliceant existentia tamquam existentia, sed nihilominus supposito quod existant, in essentia divina relictam tamquam existentia, ac proinde cognosci possunt in ea velut in medio praecognito (1).

Et haec videtur etiam fuisse mens Angelici Doctoris: *Idea, quae est in mente divina, pro tanto se habet ad rem, in quacumque dispositione sit, quia est similitudo rei secundum omnem ejus dispositionem, et ideo cognoscit de re in quacumque dispositione* (2). Atque eodem in loco cum hoc sibi quarto loco objecisset argumentum: S. Augustinus exponens illud: *Quod factum est, in ipso vita erat*, dicit (3), «quod res creatae sunt in Deo tamquam arca in mente artificis. Sed artifex per similitudinem arcae, quam habet in mente sua, non cognoscit, an arca sit, vel non sit. Ergo nec Deus cognoscit singulare esse

(1) Plura dabit Ruiz de Montoya, loc. cit., sect. 3 et 4.

(2) S. Thom., de verit., quest. 2, art. 7, ad 6.um.

(3) S. August., tract. 2° in Joann.

vel non esse; ita respondet S. Doctor: *Ad 4.um dicendum, quod arca, quae est in mente artificis, non est similitudo omnium, quae possunt arcae convenire. Et ideo non est simile de cognitione artificis et de cognitione divina* (1). Ergo Deus ex S. Thoma per suam ideam poterit cognoscere futura et existentia, quia illa re vera existent ex determinatione libera suarum causarum.

§ II.—UTRUM DEUS FUTURA CONTINGENTIA COGNOSCAT
IN AETerno DECRETO SUAE VOLUNTATIS.

80. Ut melius intelligatur status questionis, nota duplicem posse considerari in Deo voluntatem ab aeterno circa actus liberos creaturae prius ratione, quam cognoscantur esse futuri. «Una est circa actum ipsum absolute et secundum se, qua scilicet vult actum illum esse; alia est circa concursum suum ad talem actum. Prior voluntas interdum est inefficax seu simplex tantum effectus; de qua hic non est sermo, quia certum est ex illa non inferri infallibiliter futurum esse effectum, quia haec solum est voluntas antecedens, quae non semper impletur. Debet ergo esse voluntas efficax et ita absoluta, ut nullam includat conditionem, quae ex vi et efficacitate ejus poni non possit. Et haec dici solet *praedefinitio*, vel *praedeterminatio*, quia non solum ex aeternitate praecedit temporalem determinationem ipsius voluntatis, sed etiam ordine rationis antecedit praescientiam ejus, et in ratione etiam causae antecedit» (2).

Nihilominus ex usu jam satis communi et definito vocum, non est idem praedefinitio, ac praedeterminatio, cum primam admittant plurimi, qui alteram respuunt. Praedefinitio ergo est propositum vel decretum divinae voluntatis, quo absolute statuit, ut aliquid fiat in tempore, v. g. ut Petrus cras eliciat actum contritionis: ac proinde est actus immanens Deo. Praedeterminatio vero quandoque sumitur pro intentione et

Status
questionis.

Praedefinitio
et
praedeterminatio.

Quid proprie
praedefinitio

et praedetermi-
natio.

(1) S. Thom. de verit., quest. 2, art. 7, ad 4.um Cfr. ibid. ad 1.um; et de verit., quest. 3, art. 6, supra cit.; et 1.º Contr. Gent., cap. 68 prope fin., et paragr. *Amplius sic Deus...*

(2) Suarez, De scient. conting. futuror. lib. 1, cap. 6, num. 3.

decreto hujusmodi efficaci divinæ voluntatis; et sæpe etiam ac multo frequentius pro physica et creata aliqua realitate seu præmotione causæ creatæ impressa, qua mediante decretum Dei ac propositum æternum executioni mandat in tempore (1). Immo prædeterminatio etiam in prima harum duarum acceptio- num differt a prædefinitione, saltem ex usu auctorum, quia *prædeterminatio* sumi solet pro decreto divino absoluto penitus independenti ab omni scientia conditionate futurorum seu *media*, solamque præviam supponit scientiam simplicis intelligentiæ seu possibili; at *prædefinitio*, prout ab innumeris auctoribus admittitur, prælucentem ac dirigentem habet scientiam mediam. Unde prædeterminatio importat tale propositum obtinendi effectum, ut eligat *media natura sua* efficacia et essentialiter connexa cum illo, nempe physicas voluntatis præmotiones; prædefinitio autem, saltem ut propugnatur a nostris Doctoribus, intendit effectum assequendum per *media* non natura sua efficacitatem vel efficaciter connexa cum effectu, quæ tamen per scientiam mediam prævidentur efficacitatem. Intelligimus igitur nomine prædefinitionis decretum divinæ voluntatis absolutum et efficax, quo voluit talem actum a me fieri, antequam præsciret absoluta præscientia me illum facturum, et antequam voluerit vel permiserit esse et applicari causas, quæ illum effectum sunt in tempore producturæ» (2).

Jam decreta quidem prædeterminativa ab Auctoribus nostris aliisque multis ceu inimica libertatis creatæ repudiantur: itemque decreta prædefinitiva pravorum actuum, quia repugnare prorsus divinæ sanctitati videntur. Quod vero actus liberi honesti salva libertate a Deo prædefiniri absolute et efficaciter possint, ac porro prædefiniantur, et quidem singulatim et in particulari et cum omnibus circumstantiis, et non

solum in genere tantum et in communi, sententia communissima est non solum inter PP. Prædicatores, quibus prædefinitiones idem valent, ac decreta prædeterminantia, sed

(1) Cfr. Ruiz de Montoya, *De scientia Dei*, disp. 38, sect. 1, num. 3.

(2) Suarez, *Opusc. De concursu Dei*, lib. 2, cap. 7, num. 5, ubi plura reperies.

Quid conveniat
inter diversos
scriptores,

etiam inter nostros ac cæteros scriptores (1), quibusdam tamen præcis Scholasticis dissentientibus (2).

Non autem convenit apud omnes, utrum Deus prædefiniat omnes actus bonos sive ordinis naturalis sive supernaturalis. De actibus bonis ordinis naturalis censent plures non prædefiniri omnes, sed aliquos tantum, illos nempe, qui necessarii sunt, vel de facto ordinantur ad finem aliquem efficaciter intentum a Deo ac præfinitum (3); circa actus vero ordinis supernaturalis communius videtur defendi, eos omnes singulatim a Deo efficaciter intendi ac prædefiniri (4), quamquam circa modum adest varietas sententiarum, prout videre est apud Theologos.

Ut aliquid saltem noveris de hac diversitate opinandi inter nostros, nota pro doctrinæ complemento ex cl. P. Mendive aliisque passim, prædefinitionem dividi *in formalem et virtuales*: quarum prima Deus immediate intendit actum a creatura eliciendum, mediate vero et per modum consequentiæ auxilia salutaria ad ejus effectum necessaria; secunda vero immediate intendit auxilium, mediate autem et consequenter actum ipsum cum eo infallibiliter connexum. Formalis prius ratione actum creaturæ absolute et efficaciter vult, quam Deus in particulari decernat auxilium, per quod hic actus efficiendus est. Virtualis et contra simul ratione intendit efficaciter actum et auxilium, hoc tamquam causam, et illum tamquam effectum: auxilium autem magis efficaciter vult, quam actum, quia in hunc eatenus fertur absolute, quatenus prævidetur infallibiliter connexus cum auxilio. Prædefinitio formalis potest concipi vel independens a scientia media, vel ab ea dependens. Si primum; decretum quoddam est intrinsece efficax atque antecederet ad unam partem

et quid
disputatur.

Prædefinitio
formalis
et virtualis.

Varii modi,
quibus prædefi-

(1) Cfr. P. Dominic. Viva S. J., *Curs. Theolog.*, tom. 3, de Gratia, disp. 2, quest. 1. Et vide Ruiz de Montoya, *De Providentia Dei*, disp. 9.

(2) Vide Ockam, 1.º dist. 38, quest. unic. *Præterea quancumque...* Gregorium Ariminensem, 1.º dist. 38, quest. 2, art. 2; apud Martinez, *Deus sciens*, controv. 3, disp. 7, sect. 1, concl. 2.

(3) Vide Suarez, *Opusc. de Concursu Dei*, lib. 2, cap. 7, num. 11 seqq.

(4) Vide Suarez, *ibid.* libr. 3, cap. 17, num. 6 seqq.

nitiones concipi
possunt:

determinatum. Unde juxta superius dicta exercitium evertit libertatis humanæ, ac proinde admitti nequit. Si secundum; vel omnino efficaciter vult actum in se ipso, ita ut in virtute hujus intentionis teneatur Deus auxilium efficax ex omnibus possibilibus seligere; vel non tanta efficacitate ad illum fertur, sed tantum dependenter a determinato quodam auxiliorum numero illum vult. In primo casu juxta plures evertitur humana libertas non minus, quam per decreta Thomistica et Scotistica: quia quamvis dependeat etiam in essendo a scientia media et inde auxilia gratiæ inferat extrinsece tantum connexa cum actu præfinito; tamen, quoniam applicare immediate omnipotentiam ad concurrendum videtur, non relinquit concursus ejus indifferentem, prout ad libertatem requiritur (Cfr. Tyrus Gonzalez, *Selectar. quæst.* tom. 2, disp. 13, sect. 7, num. 63). Suarez autem (opusc. *de auxili.* lib. 1, cap. 16; lib. 2, cap. 7; et lib. 3, cap. 17) illam tuetur. In secundo autem prædefinitio proprie non est formalis, sed virtualis; quia absolute et efficaciter non vult actum in se ipso immediate, sed in collectione illa auxiliorum determinata et circumscripta, a qua in existendo dependere supponitur; sicut non est propositum omnino efficax emendi equum illud, quo aliquis est determinatus ad solvendum pro eo quandam tantum pecuniæ quantitatem. Prædefinitio autem virtualis tam in essendo, quam in operando, a scientia media dependens est: quia Deus non nisi per scientiam mediam videre cum certitudine valet per auxilium illud posse, salva creaturæ libertate, infallibiliter obtineri; cum auxilium debeat esse intrinsece indifferens» (1).

et quo pacto
superari queant
difficultates
ex illis
provenientes,

Difficultas vero est in concilianda prædefinitioe actuum futurorum cum libertate creatæ: quæ difficultas a nostris Scriptoribus communiter enodatur recurriendo ad scientiam mediam, quæ præcat nostro modo intelligendi, ac dirigit decreta Dei, nec alia sane planior superest via rem declarandi. Sed nota bene prædefinitioem bifariam intelligi posse, dirigi ad dependere a scientia media, primo in operando seu eligendo media, non autem in essendo, et secundo tum in essendo tum in operando. Dependet solum in operando, et non

(1) Mendive, *de Deo uno*, num. 312-314.

in essendo, si prædefinitio actus alicujus datur in Deo antecedenter ad scientiam mediam, licet auxilia et media ad actum illum obtinendum non eligantur nisi post consultationem, ut ita dicam, scientiæ mediæ: quasi decernat sic Deus: *Volo omnino talem actum A, illum vero volo obtinere non nisi per mediæ, quæ per scientiam conditionale futurorum fore video non ex intrinseca natura efficaciam*. Ea est prædefinitio dependens ac directa per scientiam mediam tum in essendo tum in operando, quæ non prius decernit actum, quam cognoscatur per scientiam conditionate futurorum obtineri illum posse per talia auxilia non ex intrinseca natura sua efficaciam; et hunc habet modum tendendi, si more humano concipere ac loqui divina audeamus: *Quoniam scientia mea demonstrat, auxilium A vel B vel C, si daretur, obtenturum esse talem consensum, decerno, ut adsit talis consensus, quem voluntas eliciet per auxilium v. g. A, quod scio efficax fore, licet non essentialiter ex natura sua connexum cum illo est*. Uterque hic modus prædefinitiois differt aliquo modo a decreto prædeterminativo Thomistarum, utpote quod independens est a scientia media tum in essendo tum in operando; et sicut absolute decernit actum, ita etiam seligit mediæ, quæ absolute et essentialiter ex intrinseca natura sua inferunt illum.

Nihilominus adhuc prædefinitioes, scientiam mediam in essendo antecedentes, rejiciunt communissime Doctores Societatis (1) ut contrarias libertatis creatæ; sequunturque prædefinitioes scientiam mediam tum in essendo tum in operando consequentes. Hujusmodi vero prædefinitioes libertatem non lædunt, nam licet sint æternæ, ideoque duratione præcedant actum ipsum in tempore ponendum, tamen intentionaliter ac logice, si scientiam mediam præsupponunt, posteriores sunt, ac proinde non imponunt necessitatem simpliciter antecedentem, sed tantum consequentem. Atqui necessitas mere consequens non lædit libertatem, utpote quæ impediri potest saltem indirecte a potentia libera. «Optime...

et quo sensu
rejiçiantur
a nostris
communiter.

(1) Vide apud Thyrs. Gonzalez (*Select. disputat.*, tom. 2, disp. 4, num. 76), Viva (*Curs. Theol.* tom. 3, disp. 2, quæst. 5, ubi etiam ostendit hujusmodi prædefinitioes rejici a Suarezio, lib. 5 *de Grat.*, cap. 53, num. 4; cap. 54, num. 12).

cognoscit Deus, inquit Vazquez, quid sub conditione futurum esset hoc modo: *Si Petrus tali mea vocatione excitaretur, neque illi deeset concursus meus, quem vocatio tali arbitrio con-temporata postulat, et qui sine vi et miraculo negari ei non potest, absque dubio consentiret; si vero tali cogitatione vocaretur, ipse mihi deeset, et ideo ego non deberem illi cooperari.* Cum ergo Deus has varias et innumeras combinationes vocationum cum cuiusque arbitrio præsciat, et quid cum qualibet earum arbitrium esse facturum; in primo signo decernit absolute tali vocatione aliquem prævenire, cui responsurum esse sub conditione novit; in secundo vero decrevit cum determinatione voluntatis, quam sub conditione noverat absolute cooperari, ac proinde nostram determinationem suo decreto non antecedit, sed comitatur, et necessitas, quæ talem comitationem consequitur, nullo modo lædere potest nostri arbitrii libertatem» (1). Verum hæc, quæ tantum ad plenioram rei declarationem scripta volumus, ad Theologos spectant, et in scholastica Theologia fusiùs discutienda sunt.

81. PROPOSITIO 3.^a Deus non videt futura contingentia in decretis prædeterminantibus.

Deus non videt futura contingentia in decretis prædeterminantibus.

Ratio, quia licet si darentur tales prædeterminationes jam haberent ex intrinseca conditione ac natura sua infallibilem atque essentialem connexionem cum effectibus, qui proinde in illis certo cognoscerentur; nihilominus non dantur nec dari possunt decreta prædeterminativa, salva libertate, ideoque nequeunt Deo esse medium cognoscendi actus et effectus futuros.

nec in prædeterminationibus scientiam mediam antecedentibus.

Hæc aliunde nunc supponimus. Idemque ob eamdem rationem dicendum esse arbitramur de prædeterminationibus scientiam mediam antecedentibus in essendo.

82. PROPOSITIO 4.^a Posito quod dentur prædefinitiones, saltem virtuales ac sub directione scientiæ mediæ, potest Deus in illis videre futura, quæ sic absolute et efficaciter

(1) P. Gabr. Vazquez, in 1.um p., disp. 99, cap. 7, num. 43. Cfr. ibid. cap. 6, num. 36.

prædefinivit. Nihilominus prædefinitio nequit esse prima ratio cognoscendi futura, sed necessario aliam priorem supponit, seu includit (1).

Nihil decernimus hic, ut vides, de prædefinitionibus, quantum ad earum existentiam, quamvis eas admittamus libenter cum communi sententia; est enim hæc questio ad Theologos spectans; hoc unum intendimus, prædefinitiones, quarum existentia non est hic probanda, posse esse medium, quo Deus futura libera cognoscat.

Prima pars probatur. Quia prædefinitio sonat decretum divinum efficax, quod frustrari non potest, sed infallibiliter effectum obtinet. Ergo impossibile est Deum suam prædefinitionem adequate cognoscere, quin simul in ea cognoscat rem prædefinitam esse futuram. Atqui Deus plenissime comprehendit suas prædefinitiones, si quæ dentur. Ergo...

Antecedens. «Non stat aliquid esse sic prædefinitum a Deo, et non fieri, alioquin voluntas Dei non esset efficax neque omnipotens. Et hoc sensu dixit Hilarius lib. 9 de Trinitate: *Quæ Deus facere decrevit, in sua voluntate cognoscit*» (2). Et S. Augustinus etiam scripsit: *Prædeterminatione sua Deus ea præscivit, quæ fuerat ipse facturus* (3).

Assertio hæc in sententia eorum, qui actum liberum divinæ voluntatis compleri dicunt per respectum rationis ad objecta ipsa, gravem patitur difficultatem, quæ solvenda in præsentia non est nobis, qui aliter de constitutivo divini actus liberi sentimus (4). Cæterum verideri potest hac de re P. Franciscus Suarez (5). Quidquid vero sentiendum sit circa constitutum divini actus liberi, certum omnino esse debet, Deum videre et comprehendere sua decreta omnia et prædefinitiones, idque sufficit, ut in illis etiam videre queat liberos actus et effectus voluntatis creatæ.

Prædefinitiones possunt esse medium cognoscendi futura contingentia.

(1) Vide Suarez, opusc. cit., lib. 1, cap. 6, num. 4 seqq.; Ruiz de Montoya, *De scientia Dei*, disp. 25, sect. 4-5-6-7 et sect. 3, num. 5 seqq.

(2) Suarez, loc. cit., num. 4.

(3) *De Prædest. Sanctor.* cap. 10.

(4) Vide *Theodic.* vol. 1.um, num. 178, pag. 579 seqq.

(5) Ibid. num. 5. Cfr. Martinez, *Deus sciens*, controv. 3, disp. 7, sect. 1, conclus. 2.^a.

quamquam
eae non sunt
prima ratio talis
cognitionis

Secunda pars probatur. Prædefinitio ut terminata ad actum liberum creaturæ, necessario supponit in Deo facultatem efficaciter faciendi, ut ille actus infallibiliter fiat, et cognitionem mediorum, per quæ certissime obtinebit a voluntate creata illum actum, nempe supponit hanc scientiam conditionatam: *Si ego hoc vel illud facio circa hunc hominem, hoc vult: Si hic homo in tali opportunitate excitebitur, vel moveatur, operabitur.* Ergo eatenus videre potest Deus in sua prædefinitione actus futuros, quatenus prævie scit per certa media et auxilia, quæ vult adhibere, illos infallibiliter futuros esse.

Antecedens patet, quia prædefinitio divina non minus prudens, quam efficax esse debet. Prudens autem esse non potest, nisi præsupponatur certa cognitio, qua Deus sciat sibi suppetere media ad finem, quem efficaciter vult, et quædam illa sint. Proprium quippe imprudentis ac temerarii est, scopum aliquem sibi absolute assequendum proponere, nihil cogitando de mediis. *Quis enim ex vobis volens turrim adificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum?* (1).

Consequens autem probatur. Quia cum ante suam prædefinitionem Deus cognoscat voluntatem, si hac vel illa media vel auxilia adjungantur, operaturam esse; aut cognoscit ex applicatione talium mediorum securam esse operationem propter intrinsicam et essentialem eorum connexionem cum actu voluntatis, quia nempe inferunt per se ineluctabiliter determinationem ejus, aut solum propterea quod voluntas se ipsam ad agendum determinaret in præsentia talium mediorum. Primum horum supponimus nunc admitti non posse, quia pugnat cum libertate. Secundum autem ostendit prædefinitionem non esse primam radicem, cur Deus videat effectum futurum, quia prædefinitio non facit videre futurum nisi dependenter a prævia illa cognitione conditionali, qua præscitur, quod si darentur talia media, voluntas se ipsam determinaret, cognitio vero hujusmodi conditionalis non præsupponit aliam præviam prædefinitionem. Ergo licet

(1) *Luc.* cap. 14, vers. 28. Vide Suarez, loc. cit., num. 6 et 7; Ruiz disp. 25, sect. 3, num. 6 et 7.

prædefinitio possit esse medium cognoscendi futura contingentia, nihilominus non est prima radix talis cognitionis, sed necessario supponit aliam, unde ipsa habet, quod possit esse medium faciens cognoscere effectus prædefinitos (1).

Brevi, infallibilis connexio prædefinitionis cum futuro contingente, vel fundatur in causalitate, qua Deus medium physice prædeterminans applicabit ad extorquendum consensum voluntatis, vel in scientia media. Primum admitti nequit; secundum autem probat id, quod intendimus.

83. PROPOSITIO 5.^a Prædefinitio nequit esse medium universale cognoscendi futura.

Sane prædefinitio non est medium cognoscendi nisi ea, quæ prædefiniuntur. Atqui non omnia prædefiniuntur. Nam peccata certe, ut nunc supponimus, prædefinire Deus non potest, nisi fiat auctor peccati, quod repugnat sanctitati divinæ. De actibus etiam bonis idem docebunt ii, qui non omnes illos prædefiniri opinantur: quam controversiam Theologis discutendam relinquimus.

84. PROPOSITIO 6.^a Decretum æternum concurrenti in tempore cum humana libertate ad talem actum non est sufficiens principium vel ratio illum cognoscendi, nisi aliunde juvetur: unde falsum est systema condeterminantium.

Prob. 1.º «Quia vel illud decretum est absolutum et efficax volitio talis actus, vel non, sed tantum voluntas dandi concursus, qui ex parte Dei requiritur. Primum dici non potest, secundum autem per se non est sufficiens ratio cognoscendi futura. Ergo....» (2).

Minor quoad priorem partem probatur primo, quia illa voluntas concurrenti non potest esse decretum efficax et absolutum, ut alibi probandum est; secus enim nemo haberet paratum concursus Dei ad ea opera, quæ non facit, siquidem non datur decretum absolutum et efficax, quod non impleatur. Itaque si decretum concurrenti foret absolutum et

(1) Vide Suarez (loc. cit.), et Ruiz de Montoya (ibid., sect. 3, num. 6 seqq. Cfr. sect. 8), apud quos plura require.

(2) Suarez, ibid., num. 9.

Prædefinitio
nequit esse
medium
universale co-
gnoscendi futura
contingentia.

Decretum
divinum
concurrenti ad
actus liberos
creature non est
sufficiens
ratio illius
cognoscendi,
nisi aliunde
juvetur.

efficax, solum adest voluntati concursus paratus ad ea, quæ facit, et consequenter non inest ei potestas faciendi nisi illud quod facit; nam libertas præsupponit omnia prærequisita ad agendum necessaria, unum autem horum prærequisitorum est concursus Dei paratus.

Secundo, si decretum concurrendi foret volitio Dei absoluta et efficax, talis actus foret prædefinitio illius. Decretum autem concurrendi non est prædefinitio; nam decretum concurrendi est voluntas præstandi creaturæ operationem illam, sine qua repugnat absolute hanc operari. Jam vero ad exhibendum hujusmodi concursus non requiritur prædefinitio seu efficax et absolutas voluntas, sed sufficit indifferens, ut alibi ostendetur, et patet etiam in decreto concurrendi ad peccatum, quod nequit esse prædefinitivum (1).

Probatur jam Minor quoad alteram partem. Primo quia voluntas dandi concursus, qualis ex parte Dei requiritur, ut nunc supponimus debet esse virtualiter conditionata et indifferens natura sua, ita ut quantum est de se, possit etiam non habere effectum. Secus enim actum esset de libertate voluntatis creatæ. Atqui in medio non necessario ac determinate connexo nequit futurum cognosci. Ergo...

Præterea effectus futurus non est a sola voluntate et potentia divina, nisi etiam accedat voluntas creatæ, quæ cum divino concursu se ad agendum determinet; quia non vult Deus operari hic et nunc solus. Actio ergo et effectus ille futurus essentialiter procedit, ac dependet ab utraque voluntate. Atqui effectus dependens a duplici causa libera, cognosci certo nequit respiciendo unam tantum earum, siquidem frustrari ab altera potest. Ergo... (2).

Hæc, ut vides, validissime præmunt Condeterminantes, secundum quos inter determinationem voluntatis divinæ concurrendi ac determinationem voluntatis creatæ nullus adest ordo causalitatis vel etiam præsuppositionis unius ad alteram, sed simplex ordo concomitantæ. Ex quo sequitur divinam et creatam actionem posse non coire, et quando

(1) Vide Suarez, loc. cit., num. 9, apud quem plura ibid. num. 10 seqq.

(2) Vide Suarez, loc. cit., num. 13; Ruiz, disp. 25, sect. 10.

cœeunt, casu coire. Nam, Deo volente ac decernente operari cum voluntate creatæ, potest hæc nolle operari, quandoquidem nullus alius supponitur ordo inter utriusque voluntatis determinationem, nisi simplex ordo concomitantæ. Et quoniam aliunde negatur etiam a Condeterminantibus scientia media, plane nulla esse poterit in Deo cognitio certa et infallibilis determinationis futuræ in eorum systemate.

Dixi in propositione, decretum simpliciter dandi concursus non esse medium, quo infallibiliter futura contingentia Deus cognoscat, nisi aliunde juvetur. Si enim decretum hujusmodi præsupponat scientiam conditionatam de effectu reapse secuturo in tali tempore, dummodo præsto adsit concursus consentaneus ex parte Dei, potest concedi, quod decretum concurrendi conjunctum cum tali scientia media, sit aptum medium cognoscendi futura; sed semper remanet verum, quod futurum non cognoscitur ex vi solius decreti. Nam talis cognitio in virtute continet hunc syllogismum: *Si voluntas humana habeat æterno Dei decreto paratum concursus, hoc vel illud faciet. Sed habebit concursus ex vi decreti divini. Ergo voluntas hoc aut illud faciet.* Certum est autem in omni syllogismo unam tantum præmissam non sufficere ad determinandam cognitionem veritatis in conclusione contentæ. Unde adhuc explicandum superest, quod intendimus, scilicet qua ratione cognoscat Deus voluntatem humanam determinatum iri, sive nunc in scientia contingentium absolute futurorum, de qua modo disputavimus, sive in scientia conditionate futurorum, de qua inferius agendum est. Quare decretum divinum concurrendi non est per se sufficiens medium, in quo Deus futura cognoscat.

85. Corollarium. Hinc patet etiam decretum divinum permittendi peccatum non posse per se solum esse sufficientem rationem, ut peccatum cognoscatur a Deo. Qua de re vide, si lubet, Eximium Doctorem (1), et P. Didacum Ruiz de Montoya (2).

nampe
ex scientia
media.

Decretum
permittendi
peccatum non
est ratio
sufficiens ad
illud cognoscendum.

(1) Loc. cit., num. 15.

(2) Ibid. disp. 26.

Nec dicas cum Dominico Bañez, peccata videri a Deo posse per hoc solum, quod cognoscat suam voluntatem non decrevisse prædeterminare voluntatem creatam ad bene operandum, quia voluntas creata infallibiliter deficit circa quamcumque materiam virtutis, nisi efficaciter determinetur a divina voluntate ad recte agendum (1). Respondebo enim cum Francisco Suarez. Vel peccata illa, quæ per carentiam prædeterminationis cognosci dicuntur, consistunt in sola negatione actus vel in actu aliquo positivo. Atqui neutrius generis peccata cognosci possunt per carentiam prædeterminationis.

Non primi generis. Quia vel notio illa, per cuius carentiam dicuntur cognosci huiusmodi peccata, est necessaria ad agendum, ideoque ad vitandum peccatum, vel non. Si non est necessaria: ergo sine illa potuit poni actus, ac proinde, sicut potuisset etiam in hoc eventu cognosci actus ipse independentem a tali motione, ita nec motionis negatio potest esse medium cognoscendi carentiam actus seu peccatum. Si vero est absolute necessaria motio ad ponendum actum, negata illa, impossibile erit ponere actum, ideoque negatur motio talis, non potest imputari voluntati creatæ omissio actus seu peccatum, utpote quod ineluctabiliter sequitur ex defectu motionis absolute requisitæ ad actus positionem. Nec valet dicere cum adversariis, talem actum homini fore culpabilem, quia per ipsum stat, quominus habeat illam Dei motionem. Nam «respectu illius motionis homo tantum passive se habet, quia, ut supponitur, illa motio non est ipsamet operatio hominis, sed aliquid prævium illi datum, ut ita determinate operetur. Neque fingi potest, quid acturus sit homo, ut recipiat hanc motionem; oportebit enim illud esse aliquid liberum, et ad illud indigebit alia motione. Unde sistendum erit vel in motione, quæ sit a solo Deo, et non sit in potestate hominis: vel in aliquo actu bono libero, ad quem non sit necessaria talis motio, quod intendimus». Qua de re fusius agendum erit in tractatu de divino concursu, ubi exponenda erit prædeterminatio physica.

(1) Bañez, in 1. p., quæst. 14, art. 13, conclus. 4.ª, Respondetur negando sequelam.

Jam probandum est, nec peccata alterius generis, quæ consistunt in actu positivo posse per carentiam prædeterminationis cognosci. «Quia vel ad actum malum est necessaria eadem præmotio divina, quæ ad actum bonum, et sic ad cognoscendum illum non sufficiet cognoscere carentiam motionis ad bonum, sed oportebit cognoscere positive motionem ad malum: nam fieri posset, ut neutra daretur; vel non est necessaria talis motio Dei determinans ad malum: et tunc ex sola carentia motionis ad actum bonum, non potest cognosci actus malus, quia adhuc voluntas manet indifferens ad agendum vel non agendum: et non supponitur determinata ad aliquam motionem Dei. Ergo nullo ex his modis potest cognosci actus malus, vel bonus ordinis naturæ in sua causa» (1).

Difficultates, quæ contra doctrinam exposita fieri possent, petuntur potissime ex necessitate et existentia prædeterminationum physicarum, quam alibi profligabimus, itaque necesse non est nunc illas singillatim disolvere.

§ III. AN ET QUO SENSU DICI POTEST DEUS VIDERE FUTURA IN SE IPSO.

86. Ex hactenus dictis haud erit arduum definire, utrum recte dicatur, prout S. Thomas non semel scribit, Deum in se ipso videre omnia, non solum possibile, de quibus superius disputavimus, sed etiam existentia. Sic igitur, concludit generaliter Aquinas, *dicendum est, quod Deus se ipsum videt in se ipso, alia tamen a se videt non in se ipsis, sed in se ipso* (2). Et in lib. 1.º contra Gentiles docet cum S. Dionysio (3), Deum alia omnia scire, *sicut in essentia sua visa, et secundum continentiam causæ* (4), *vel in quantum est causa eis* (5), etc.

(1) Suarez, de absoluta scientia futurorum contingentium, lib. 1, cap. 3, num. 15.

(2) S. Thom. 1 p., quæst. 14, art. 5 corp. Cfr. ibid. ad 1.um

(3) De divin. nomin., cap. 7.

(4) Contr. Gent., lib. 1, cap. 49 fin.

(5) Contr. Gent. ibid., cap. 65 initio. Cfr. cap. 66 fin.; cap. 68 initio.

PROPOSITIO 7.^a Deus recte dici potest videre futura etiam contingentia in se ipso.

Deus recte
veroque dicitur
videre etiam
futura
contingentia
in
se ipso.

Probatur. Deum videre omnia *in se* bifariam intelligi potest, in se tamquam *in medio quo* et instar speciei, per quam divinus intellectus determinetur ad cognoscenda objecta; et in se tamquam *in medio, in quo* prius cognito alia cognoscantur. Si res primo sensu accipiatur, certissimum est, Deum omnia *in se* videre, quia Deus non eget extranea specie vel determinatione, ut quidpiam cognoscat, sed per suam essentiam sufficientissimus est ad se ipsum ac cætera omnia intelligenda, quemadmodum fuse docuimus suo loco (1).

Si vero locutio illa in altero sensu accipiatur, etiam verissime dici potest Deus omnia videre in se ipso vel in sua essentia, et quidem tamquam in causa. Nam α) jam superius ostendimus posse Deum in suis ideis aliquo modo cognoscere futura contingentia, supposita eorum existentia. Atqui divinæ ideæ sunt divina Dei essentia. Ergo... β) Probavimus præterea, Deum videre in suis decretis prædefinitivis futura: decreta vero huiusmodi sunt ipsa essentia Dei, et veram causæ rationem habent respectu effectuum prædefinitorum. γ) Deinceps concessimus ipsum decretum dandi concursum ad actus voluntatis, *supposita scientia media*, posse esse medium certissimum ac metaphysice infallibile ad illos cognoscendos. Atqui decretum istud dandi concursum etiam identificatur cum essentia divina, et est causa futurorum actuum vel effectuum. δ) Denique in sententia S. Thomæ, eaque probabili, actio, qua Deus operatur ad extra, sive solus, sive concurrens ad actiones causarum secundarum, etiam liberarum, identificatur cum ipsa Dei essentia. Atqui actio, qua effectus vel actus quivis producitur, potest esse medium certum illius cognoscendi. Ergo negari nequit esse plures sanissimos sensus, quibus potest dici Deum omnia in se ipso cognoscere.

(1) Vide supra, num. 29, pag. 93 seqq.

§ IV.—UTRUM DEUS FUTURA COGNOSCAT
IN CAUSIS EORUM PROXIMIS.

87. Examineda jam est tertia sententia eorum, qui arbitrantur Deum posse in ipsa comprehensione voluntatis create videre certo futuros effectus respiciendo ipsam prout certo modo præmotam, aut saltem his vel aliis stipatam adjunctis, quæ valent illam aut ad actum impellere, aut ab eo retrahere. Quam doctrinam sequuntur Prædeterminantes, qui tenent in ipsa potentia voluntatis, prout a Deo prædeterminata, cognosci futuros actus liberos: itemque Durandus, Argentinas et alii, ut supra notabamus: et eandem videntur etiam tenere Cardin. Toletus (1), ac multo apertius Cardin. Bellarminus (2). Huc quoque revocari potest sententia, quæ a quibusdam tribui solet P. Ludovico Molina, in eo sita, quod scientia divina ob suam infinitam perfectionem, «qua creatorum omnium non modo comprehensio, sed supercomprehensio est, in arbitrio et voluntate creata omnibus ad proxime operandum requisitis instructa, etiam congrua cogitatione in actu primo proximo nihilominus indifferente, nec undique determinata ad operandum, tamquam in medio, cognosci a Deo non solum quid possit (id enim comprehensionis cujusvis est), sed quid sit absolute factura, id quod divinæ supercomprehensionis est proprium, nempe ultra et supra naturalem medii ductum, et determinationem ad effectus ejus cognoscendos porrigi, et extendi» (3).

Sensus
questionis

et sententiam.

PROPOSITIO 8.^a Futura contingentia nequeunt certo in suis causis proximis ullatenus cognosci.

Ita tenet communissima sententia nostrorum cum S. Thoma, Capreolo, Cajetano, Ferrariensi aliisque in articulo præcedenti allegatis (4).

(1) In 1.^{am} p., quæst. 14, art. 13, Quæst. 117.^a prima conclus.

(2) De gratia et lib. arbit., lib. 4, cap. 15 in fin.

(3) P. Christoph. Ortega, De Deo uno, lib. 1, controv. 2, disp. 7, quæst. 3, certam. 3, num. 10.

(4) Num. 69, 72, pag. 229 et 238 ubi ostenditur futura contingentia non habere veritatem determinatam in suis causis.

Futura contin-
gentia nequeunt
certo cognosci
in suis
causis
proximis.

Probatur 1.º Non potest certo cognosci id, quod non habet veritatem determinatam. Atqui ostensum fuisse est, futura contingentia, prout sunt in suis causis, non habere determinatam veritatem. Ergo...

Prob. 2.º «Posterior veritas non potest in priori certo cognosci, quoties potest non esse, manente priori veritate. Sed manente quacumque veritate cognita de voluntate cum omnibus causis iuvantibus et circumstantiis, potest non esse futuritio (formalis) liberæ volitionis. Ergo futuritio liberæ volitionis non potest certo cognosci in voluntate cum omnibus auxiliis et circumstantiis, quantumcumque perfectissime cognita...»

Minor probatur Quia de ratione libertatis est, ut voluntas, positis omnibus requisitis ad agendum, possit operari, et non operari: et quælibet necessitas aut impossibilitas operandi, quæ præcedat liberam volitionem, et ponatur in voluntate independenter ab exercitio libertatis, directe repugnat libertati» (1).

Et re quidem vera, positis omnibus adjunctis et auxiliis motionibusque in voluntate, vel est prorsus impossibile ipsam non agere in sensu composito illorum, quia non habet potentiam physicam resistendi aut frustrandi efficacitatem talium mediorum; vel adjuncta illa et motiones atque inclinationes ita pertrahunt ad actum, ut relinquunt voluntati vires ac potentiam physicam resistendi, licet morali quadam necessitate inclinent eam ad operandum; vel denique talia sunt adjuncta, ut supersit voluntati non solum potentia physica, sed etiam moralis, continendi actum, esto magis aut minus inclinetur ad illum. Primus casus est physicæ prædeterminationis, qua recepta, impossibile est metaphysice non sequi actum. Et in voluntate sic prædeterminata posset utique Deus videre etiam actum certitudine metaphysica; sed arbitramur nos, et inferius probabimus, prædeterminationes hujusmodi, salva libertate, consistere non posse. Cæterum soli Prædeterminantes assignant Deo hunc modum cognoscendi futura in voluntate creata; alii vero auctores,

(1) Ruiz de Montoya, *De scientia Dei*, disp. 73, sect. 5, num. 14.

ac nominatim Bellarminus, expresse excludunt hunc modum (1). In altero casu potest actus futurus videri in voluntate, sed solum certitudine morali, quia remanet potentia physica ad oppositum, idque possibile est physice, licet non moraliter. In tertio denique casu nequit prænosci certo actus futurus etiam sola certitudine morali, sed solum magis aut minus probabiliter, pro majori aut minori inclinatione voluntatis ad agendum. Jam vero cognitio divina futurorum debet esse certissima ac metaphysice infallibilis, nec potest esse tantum probabilis, nec etiam moraliter certa, siquidem cognitio moraliter duntaxat certa non est omnino infallibilis, nec proinde perfectissima.

Atque hæc etiam valent contra sententiam Molina attributam. Nam quamquam Deus supercomprehendat creatam voluntatem, non potest videre in ea, quod non est. Voluntas vero creata, quamdiu remanet libera, nondum est determinata ad unam partem contradictionis in ipso actu primo, sed usque ad formalem actum secundum adhuc est, saltem physice, indifferens ad operandum vel non operandum. Quam indifferenciam nemo melius cognoscit, quam qui non solum comprehendit, sed etiam supercomprehendit (2) creatam voluntatem, Deus. Ergo impossibile est, ut Deus in ipsa creata voluntate, adhuc in actu primo existente, videat metaphysice certitudine actum vel effectum futurum liberum.

Dices. «Deus... quia perfecte cognoscit omnes propositiones et totum ingenium animi nostri, et rursus non ignorat omnia, quæ illi possunt occurrere in singulis deliberationibus,

Sententia
P. Molina attributa
rejectioni.

(1) «Res est omnino difficilis, et fortasse in hac vita incomprehensibilis, qua ratione Deus futura prænoscat...», probabile tamen nobis videtur, Deum futuras actiones libras non videre nisi in humana voluntate. Id enim significat in primis Scriptura, cum dicit Deum scrutari renes et corda, et in hoc Ps. 138, Deum investigare omnes semitas nostras. Nam si videret eas in sua voluntate prædeterminante omnia, non diceretur scrutari corda nostra, et investigare semitas, sed intueri voluntatem suam. Deinde non esset mirabile Deum omnia prænoscere, si omnia prædeterminaret. Nam et nos facile scimus, et prædicimus, quæ facturi sumus, etc. Bellarmin., *De grat. et lib. arbit.*, cap. 5 in respons. ad 6.um argum.

(2) Vide quid sit supercomprehensio, in *Theodic.* vol. 1.^a, num. 203, pag. 673.

et denique perspectum habet, quid magis congruum et aptum sit, ut moveat talem animum tali propensione et ingenio præditum; infallibiliter colligit, quam in partem sit animus inclinaturus (1).

Respondeo, *neg.* assertum. Nam quando voluntas ponitur instructa omnibus illis motionibus et incitamentis, illisque septa adjunctis, quæ pro suo ingenio et propensionibus illam propellere ad actum, vel avertere possunt; aut consideratur jam in actu secundo sese determinans et eliciens operationem, vel adhuc in actu primo proximo, et nondum operans. Si primum dicatur, concedo in voluntate sic constituta videri posse actum ejus, sed id non foret videre actum illum in sua causa, sed in se ipso et jam extra causam. Si autem secundum dicatur, quantumvis intellectus comprehendat talem voluntatem, non potest in illa sola prævidere actum ponendum, nisi supponamus eam physice prædeterminatam. Ut enim salva maneat libertas, oportet, ut voluntas, quantumvis sit completa in actu primo et inclinata ad agendum, possit non agere. Actus vero primus non necessario connexus cum secundo, sed essentialiter separabilis ab eo, nequit ullum intellectum determinare ad certo cognoscendum actum secundum in tali actu primo (2).

Mens
Aquinatis.

Hanc esse Angelici Doctoris sententiam, patet ex pluribus testimoniis ejusdem in præcedenti articulo allegatis (3). Hæc est enim constans Aquinatis doctrina, contingens, quamdiu est futurum, nempe prout adhuc contentum in causis, *non esse determinatum* (4), ideoque cognosci nullo modo posse cum certitudine in suis causis (5).

Video responderi posse, S. Thomam, quando negat futura contingentia certo cognosci posse in suis causis, intelligere causas, quatenus indeterminate sunt et incomplete, non

(1) Cardin. Bellarmin., *ibid.*

(2) Cfr. Suarez, et Ruiz, locis citatis.

(3) *Propos.* 3.^a, num. 72, pag. 239 seqq.

(4) *De verit.*, quæst. 2, art. 12, ad 1.um, 9.um et 10.um; 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 5 corp. et ad 2.um

(5) *De verit.*, quæst. 2, art. 12, corp. et ad 6.um; quæst. 12, art. 10; *de malo*, quæst. 16, art. 7; 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 5; *Compend. Theol.* cap. 133; 1 p., quæst. 14, art. 13; *Ad Hannibald.*, lib. 1, dist. 38, quæst. 2, art. 1; 2.^a 2.^æ, quæst. 171, art. 6, ad 2.um etc.

vero quatenus sunt determinatæ per decretum divinæ voluntatis (1).

Respondeo, id dici non posse absque manifesta vi contextui illata. Nam S. Thomas non semel, distinctis causis in naturales aut necessarias et in liberas seu contingentes, diserte docet effectus futuros in prioribus cognosci posse non solum a Deo, sed etiam ab intellectu creato, in causis autem liberis et contingentibus a *nullo* intellectu, etiam divino (2), posse cognosci (3). Jam absurdum est, supponere S. Thomam asserere futuris necessariis certam atque infallibilem cognoscibilitatem in causis incompletis; quia ex causa incompleta, utcumque sit natura sua necessaria, impossibile est sequi effectum, effectus autem quomodo cognosci potest in causa, ex qua repugnat ipsum procedere? Ergo cum S. Thomas docet effectus futuros certo cognosci posse in causis necessariis, considerat causas hujusmodi prorsus completas et in actu primo proximo constitutas cum omnibus prærequisitis sive ex parte causarum naturalium, sive etiam ex parte ipsius Dei, atque adeo etiam cum concursu divino consentaneo: solum enim ita constitutæ cause necessariae habent infallibilem connexionem cum effectibus. Ergo etiam quando S. Doctor negavit futuris contingentibus infallibilem cognoscibilitatem in suis causis liberis, considerat easdem pari modo completas. Nam evidenter voluit statuere oppositionem inter causas necessarias et contingentes respectu cognitionis effectuum futurorum in eisdem. Atqui nulla est oppositio in hoc, sed perfecta paritas, si cause considerantur incomplete, siquidem cause incomplete, sive sint necessariae, sive sint liberae, sunt incapaces producendi effectum ullum, quamdiu remanent incomplete, nec possunt proinde ducere in

(1) Ita docet et interpretatur Angelicum Banez, in 1.^{am} part., quæst. 14, art. 13, conclusio 4.^a per totam, cujus intelligentiam ipsemet diserte explicat in paragr. *Ex dictis sequitur...*

(2) *De verit.*, quæst. 2, art. 12 corp. et ad 6.um Cfr. loca statim citanda.

(3) Vide *de malo*, quæst. 16, art. 7; *Periherm.*, lib. 1, lect. 13, paragr. e; 1 p., quæst. 57, art. 3; quæst. 86, art. 4; 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 5; 2.º dist. 7, quæst. 2, art. 2; *de verit.*, quæst. 8, art. 12.

cognitionem illius. Ergo mens Aquinatis est hæc, et non alia, ut doceat causas necessarias, si completæ sint, esse penitus determinatas ad agendum, ideoque determinare intellectum ad cognitionem effectus indeclinabiliter secuturi; causas vero liberas, utcumque completæ supponantur, quamdiu in actu primo sunt, nondum esse determinatas, nec proinde suppeditare medium infallibile ad cognitionem effectus, utpote qui adhuc possit hic et nunc non sequi (1).

Præterea idem evincitur ex eo, quod ubicumque S. Thomas versat questionem de cognitione futurorum, licet effectus necessarios doceat in causis videri, contingentes tamen contendit non posse cognosci infallibiliter nisi in se ipsis vel in præsentia suæ eternitatis (2); et ob eam causam etiam denegat intellectui creato cognitionem futurorum contingentium infallibilem, quia nimirum, cum intellectus creatus subiaceat ordini temporis, non potest videre illa in se ipsis, antequam sint; in causis autem suis non sunt determinata usque ad instans, in quo ab eisdem procedunt (3). Atqui hoc aperte demonstrat, S. Thomam non fuisse in ea sententiâ, quæ tenet futura contingentia cognosci in suis causis completis. Nam cognoscere aliquid in se ipso certe non est cognoscere illud in sua causa: et hæc duas cognitiones distinguit Angelicus apprime, et quia cognitionem contingentium arbitrat infallibilem esse non posse, ad cognitionem futurorum in se ipsis recurrit, ut asserat Deo scientiam eorumdem infallibilem. Ergo cum S. Doctor infallibilem Dei cognitionem futurorum contingentium semper explicat solummodo per scientiam illorum in se ipsis, censendus est exclusisse cognoscibilitatem ipsorum in causis utcumque completis, et consequenter negasse, quod causæ liberæ possint perfecte determinatæ esse antecederet ad ipsum formalem actum, salva libertate.

Dices 1.º S. Thomas non uno in loco docet Deum cognoscere futura, etiam prout sunt in suis causis. Nam 2) in

(1) Vide omnino Suarez, *Proleg.* 2, tract. *de Grat.*, cap. 6, num. 9.

(2) Vide loca allegata in articulo præcedenti, prop. 3.^a, pag. 239 seqq.

(3) Vide S. Thom., 1 p., quæst. 57, art. 3; quæst. 86, art. 4; *de malo*, quæst. 16, art. 7, et aliis in locis ibi citatis.

Summa Theologica hæc habet: *Deus... cognoscit omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis, sed etiam prout unumquodque eorum est actu in se ipso* (1). 2) Et in *Summa Contra gentiles*: *Sicut ex causa necessaria certitudinaliter sequitur effectus, ita ex causa contingenti completa, si non impediatur. Sed cum Deus cognoscat omnia..., scit non solum causas contingentium, sed etiam ea, quibus possunt impedi. Scit igitur per certitudinem, an contingentia sint vel non sint* (2). 3) Item alibi: *In causis superioribus cognoscuntur rerum eventus absolute, sed in inferioribus non nisi sub conditione* (3). Ergo dicendum est ex mente Angelici Deum, licet per impossibile non præsciret futura contingentia in se ipsis, adhuc præsciturum fuisse illa infallibiliter in eorumdem causis.

Respondeo, *dist.* anteced. S. Thomas docet, Deum cognoscere infallibiliter futura, prout sunt in causis, respiciendo illas duntaxat, *negō*; aliter, *concedo*. Et contrarium asserere est aperte Angelico Doctori repugnare: *Ex quo patet*, inquit, *contingens, ut futurum est, per nullam cognitionem sciri, cui falsitas subesse non possit. Unde cum divinæ scientiæ non subsit falsitas, nec subesse possit; impossibile esset, quod de contingentibus futuris scientiam haberet Deus, si cognosceret ea, ut futura sunt* (4). Et ibidem inferius: *Sicut scientia nostra non potest esse de futuris contingentibus, ita nec scientia Dei, et adhuc multo minus, si ea ut futura cognosceret; cognoscit illa autem ut præsentia sibi, aliis autem futura. Et ideo objectio non procedit* (5).

Ad 2) Eadem esto responsio, quæ patet tum ex ineluctabili isto testimonio nuper allegato, tum ex ipso contextu loci objecti. Ibi enim hæc habentur: *Contingens aliquod dupliciter potest considerari: uno modo in se ipso, secundum quod jam actu est; et sic non consideratur ut futurum, sed ut præsens, neque ut ad utrumlibet contingens, sed ut determinatum ad unum. Et propter hoc sic infallibiliter subdi*

(1) 1 p., quæst. 14, art. 13 corp.

(2) 1.º *Contr. Gent.* cap. 67, *Amplius, sicut...*

(3) *De verit.*, quæst. 12, art. 10, ad 12.um

(4) *De verit.*, quæst. 2, art. 12 corp.

(5) *De verit.*, quæst. 2, art. 12, ad 6.um

potest certæ cognitioni, utpote sensui visus, sicut cum video Socratem sedere. Alio modo potest considerari contingens, ut est in sua causa; et sic consideratur ut futurum, et ut contingens nondum determinatum ad unum, quia causa contingens se habet ad opposita. Et sic contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni. Unde quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum, non habet de eo nisi conjecturalem cognitionem. Deus autem cognoscit omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis, sed etiam prout unumquodque eorum est actu in se ipso (1); quæ ultima verba objiciebantur. Verba illa: contingens non subditur per certitudinem alicui cognitioni; et illa alia: quicumque cognoscit effectum contingentem in causa sua tantum: generalia sunt, ac proinde comprehendunt omnino etiam cognitionem divinam, tum quia impossibilitas absoluta certo cognoscendi contingens in causa, petitur ex ipsa natura contingentium, quæ nondum determinata sunt, quamdiu intra causas delitescunt, natura vero rerum eadem est etiam respectu cujuslibet intellectus; tum quia propterea S. Thomas adjungit, Deum non videre contingentia tantum in causis, quæ oppositio evidenter ostendit præcedentia illa verba non restringenda esse ad intellectum et cognitionem duntaxat creatam; tum denique, quia si illa verba non essent extendenda ad cognitionem etiam divinam, inutilis foret tota explicatio præcedens duplicis modi cognoscendi futura contingentia: vel saltem debuisset S. Doctor reddere rationem, cur licet hæc prout sunt in causis nequeunt infallibiliter cognosci ab intellectu creato, possint tamen a divino. Manifeste ergo vim infert Bañezius verbis ac doctrinæ Aquinatis.

Instabis. Si in causis nequeunt cognosci certo etiam a Deo futura contingentia, et nihilominus S. Thomas dicit ea Deum videre tum in causis tum in se ipsis, ergo tribuit Deo cognitionem conjecturalem ac probabilem.

Respond., *distinguo*. Si daretur in Deo cognitio aliqua contingentium, solum prout in causis continentur, *trans;*

(1) 1. p., quæst. 14, art. 13 corp.

secus, *neg.* Nam cognitio Dei unica est, rem penitus comprehendens, et prout est in se, et dispositiones et habitudines causarum ad ipsam quamdiu intra causas continetur. Cognitio vero divina rei contingētis, quamdiu latet intra causas, hoc tantum refert, illam nondum esse determinatam, nec proinde certo et infallibiliter cognoscibilem, dum in eo statu versatur. Tota vero hæc cognitio certissima et infallibilis est.

Ad β) censeo locum illum intelligendum esse de contingentibus improprie et secundum quid, nempe non de liberis, sed de his quæ licet in causis suis sint determinata, quandoque tamen impediri possunt sive ex parte agentis sive ex parte recipientis actionem (1). Ratio autem est, 1.º quia in his utique sufficit cognoscere nulla esse impedimenta, quæ obstant actioni causarum, ad cognoscendos eo ipso cum certitudine effectus in causis; in his autem, quæ non sunt determinata ad agendum, sed se habent ad utrumlibet, etiamsi forent magis ad unam partem inclinata, non sufficit scire nullum adesse impedimentum certæ actioni obsistens, ut patet, quia non inest agenti plena determinatio. 2.º Quia hæc est doctrina sæpissime tradita ab Angelico, quem proinde arbitrandum non est secum pugnare voluisse in objecto loco. 3.º Non desunt alia loca simillima, in quibus S. Thomas contingentes vocat causas illas, quæ licet necessariæ sint seu natura sua determinatæ ad agendum, nihilominus propter impedimenta extrinsecus adventitia deficere possunt; et in his, ut per se patet, effectus cognosci certo possunt, si cognoscatur impedimenta nulla esse, Audi S. Doctorem: *Futurorum quædam sunt determinata in suis causis, quædam vero non habent causas determinatas, sicut quæ sunt ad utrumlibet. Quilibet autem effectus, secundum quod in causa sua determinatur, in ea potest cognosci. Si enim determinatur in ea, ut ex qua necessario contingat, certitudinarie cognoscetur, sicut sunt ea, quæ circa motum cæli accidunt, ut ortus et occasus et eclipses et conjunctiones luminarium, quæ omnia multo melius demones sciunt per species causarum innatas, quam astrologus per artem. Si autem determinentur in causis, ut ex quibus frequenter*

(1) Vide supra, num. 63, pag. 202.

contingat, cum potestate tamen deficiendi in minori parte propter impedimentum ex parte agentis vel ex parte recipientis actionum, eorum præcognitio non certitudinalis, sed conjecturalis haberi potest. Et hoc modo astrologus prædicat quædam futura, quæ consequuntur ex motibus cæli istis inferioribus, quæ tamen impediri possunt propter defectum inferiorum causarum. Et hæc præcognitio tanto magis ad certitudinem accedit, quanto ad unam plures causæ concurrentes cognoscuntur, et quanto virtus causæ melius scitur. Unde demones subtilissimi sunt in talium futurorum præcognitione. Sed ea, quæ non habent causas determinatas, ut quæ sunt ad utrumlibet, vel in minori parte, non possunt cognosci in causis suis, sed in se ipsis tantum, ut præsentia sunt: unde eorum præcognitio solius Dei est (1). Et ita etiam hunc locum interpretantur Ferrariensis (2) et Gonetus (3).

Respondeo ad 7) Ut objectio dissipetur, sufficit recitare integrum locum objectum, qui sic se habet: *dicendum, quod causæ superiores, quæ sunt rerum rationes in divina præsentia, nunquam deficiunt in adimpletione suorum effectuum, sicut deficiunt causæ inferiores: et ideo in causis superioribus cognoscuntur rerum eventus absolute, sed in inferioribus non nisi sub conditione* (4). Quibus in verbis nihil est, quod adversariis prosit.

Dices 2.º S. Thomas in commentariis supra Magistrum (5) docet, scientiam Dei respectu futurorum contingentium subiacere libertati suæ voluntatis; scientia autem, quæ subiacet libertati voluntatis divinæ, subiacet ejus decreto, illique ut medio innititur (6). Et alibi sic ait S. Doctor: *Sicut Deus cognoscendo suum esse, cognoscit esse cuiuslibet rei, ita cognoscendo suum intelligere et velle, cognoscit omnem cogitationem*

(1) 2.º dist. 7, quæst. 2, art. 2.

(2) In lib. 1.um *Contr. Gent.*, cap. 67, in exposit. tertii argum., paragr. *Adverte*, ut dictum est....

(3) *Manuale Thomistar.*, tom. 1, tract. 3, cap. 4, paragr. 1, ad locum D. Thomæ respondeo....

(4) S. Thom. *de verit.*, quæst. 12, art. 10, ad 12.um.

(5) 1.º dist. 39, quæst. 1, art. 1, ad 5.um.

(6) Ita R. P. Gonet, loc. nup. cit., paragr. 2, *Probatur 2.^a conclusio ex S. Thomæ.*

et voluntatem (1). Et ibidem: *Dominum... quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate velle vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum et molestiam causæ exterioris agentis: non autem excludit influentiam superioris causæ, a qua est et esse et operari. Et sic remanet causalitas in causa prima, quæ Deus est, respectu motuum voluntatis, ut sic Deus se ipsum cognoscendo, hujusmodi cognoscere possit* (2). Denique alibi ita: *Deus scit voluntates nostras, sic et alios suos effectus cognoscit per hoc, quod est nobis causa volendi* (3).

Respondeo. Hæc affert Gonetus ad probandum, quod ex mente Doctoris Angelici Deus futura contingentia cognoscat in decreto prædeterminante eorum futuritionem; sed mirum est virum, qui ubique videt prædeterminationem physicam, non potuisse reperire in tot operibus Aquinatis testimonia efficaciora. Nonne vel id solum argumento est, S. Doctorem nunquam cogitasse de talibus decretis? Itaque negamus consequentiam: illa quippe non probant intentum.

Principium, quod R. P. Gonetus primo loco mutuatur ex Aquinate, hisce verbis exprimitur: *Ad quoniam dicendum quod licet esse (Dei) et scire sint idem secundum rem, tamen scire sequitur voluntatem, ut imperatum ab ipsa, esse autem non; et ideo esse suum non subiacet libertati voluntatis, sicut scire operative creaturæ* (4). Quibus ex verbis hoc unum elicitur, dari in Deo scientiam liberam, dependentem a divina voluntate: id quod verissimum est, siquidem nequit Deus quidpiam creatum cernere tamquam existens, nisi præsupposito decreto suæ voluntatis ponendi omnia, quæ requiruntur ad existentiam illius rei. Ubinam autem est in prædicto loco vel minima mentio vel umbra etiam decreti prædeterminantis?

Reliqua omnia testimonia nihil aliud habent, nisi quod Deus in sua volitione, vel in influentia et motione, qua movet nostram voluntatem, et causat volitiones nostras cognoscere illas. Atqui iterum hic nihil dicitur de decreto prædeterminante aut de physica prædeterminatione. Ergo falso

(1) 1.º *Contr. Gent.*, cap. 68, argum. 3, *Item...*

(2) 1.º *Contr. Gent.*, cap. 68 fin.

(3) 3.º *Contr. Gent.*, cap. 56, *Amplius...*

(4) 1.º dist. 39, quæst. 1, art. 1, ad 5.um.

imputat Gonetus Sancto Thomæ suam opinionem. Quidquid enim S. Doctor scribit, possumus etiam dicere nos, licet rejiciamus physicas prædeterminationes: et supra ostendimus Deum videre posse futura contingentia in suis decretis vel in sua voluntate. Ut ergo R. P. Gonet suum esse S. Thomam evincat, debet probare Angelicum per volitionem in qua Deus videt voluntatem nostram, intelligere decretum prædeterminans; et per influentiam et motionem, qua operatur in voluntatem, nihil aliud voluisse significare nisi physicam prædeterminationem. Et donec id probent, quod profecto nondum probarunt, frustra se protegent adversarii auctoritate Aquinatis.

Instabis. Ut volitio vel decretum divinum ducat infallibiliter in cognitionem futurorum, oportet 1.º ut præcedat illa saltem prioritate naturæ et causalitatis, et 2.º ut cum illis necessarium vel infallibilem nexum habeat. Atqui solum decreto prædeterminanti conveniunt hæ duæ conditiones. «Si enim sit indifferens, non habebit nexum infallibilem cum actibus voluntatis humanæ, quia poterit indifferenter cum consensu vel dissensu componi. Si vero prævisionem supponat futuri consensus et determinationis voluntatis humanæ, illam non causat, nec per consequens eam prioritate naturæ et causalitatis antecedit. Ergo solum decretum prædeterminans potest habere rationem mediæ, in quo Deus certo et infallibiliter futura contingentia cognoscat (1).

Respondeo 1.º neg. Minor. Nam duæ illæ conditiones etiam quadrant in decretum prædefinitivum sub directione scientiæ mediæ, quod ideo præferendum est decreto prædeterminativo, quia non lædit libertatem creatam, sicut hoc postremum lædere omnino videtur. Unde

Respondeo 2.º dist. Major. Ut volitio vel decretum divinum ducat infallibiliter in divinam cognitionem, requiruntur duæ illæ conditiones, ita ut nullum aliud incommodum insit, *conc.*; si aliquod insit incommodum, *neg.* Et *contradist.* Minor. Ita ut in decreto prædeterminativo insit maximum incommodum læsæ libertatis creatæ, *conc.*; secus, *neg.*

(1) Gonet, loc. cit., paragr. 2, in respons. ad *Dices*, ante *Objectionem* 1.^{am}

§ V. UTRUM DEUS FUTURA CONTINGENTIA COGNOSCAT IN SE IPSIS.

88. PROPOSITIO 9.^a Deus cognosci libera contingentia absolute futura in se ipsis, adeo ut ratio sufficiens, cur Deus infallibiliter cognoscat ab æterno futura hujusmodi, sit actualis eorum existentia pro aliqua temporis differentia.

Ita S. Thomas (1), Scotus (2), Gregorius Ariminensis (3), Ockamus (4), Gabriel Biel, Joann. Major, Richardus a Media Villa et Henricus Gandavensis (5), Capreolus (6), Cajetanus (7), Ferrariensis (8) aliique apud Didacum Ruiz de Montoya (9). Et hanc sententiam communissime sequuntur auctores nostri cum Card. Toletio (10), Suarezio (11), Vazquezio (12), Ruiz de Montoya (13), Valentia (14), Fonseca (15),

Deus futura
contingentia
videt in se
ipsis.

(1) 1.^a p., quæst. 14, art. 13, quæst. 57, art. 3; quæst. 86, art. 4; 2.^a 2.^a quæst. 171, art. 6, ad 2.^{am}; quæst. 174, art. 1 corp. et ad 1.^{am}; 1.º *Contr. Gent.* cap. 66 fin. et cap. 67; 1.º dist. 38, art. 5; *de verit.*, quæst. 2, art. 12; quæst. 12, art. 10; *ad Hannibald.*, lib. 1, dist. 38, quæst. 2, art. 1 corp. et ad 1.^{am}; *de malo*, quæst. 16, art. 7; *Compend. Theolog.* cap. 133 et 140 et aliis locis in præcedenti articulo allegatis.

(2) 1.º dist. 39, paragr. *Viso de contingentia*, ubi duplex modus futura cognoscendi indicatur, in decreto Dei, et in se ipsis.

(3) 1.º dist. 39, quæst. 2, art. 2.

(4) *Ibid.*, quæst. unic. fin.

(5) Apud Martinez, *Deus sciens*, contro. 3, disp. 7, sect. 2.

(6) 1.º dist. 38, quæst. 1, art. 2, conclus. 2.^a, et in respons. ad argum. Aureoli contra 7.^{am} conclusionem.

(7) In 1.^{am} p. Divi Thomæ, quæst. 14, art. 13; quæst. 57, art. 3; quæst. 86, art. 4; 1.^a 2.^{am}, quæst. 40, art. 7 post med.

(8) In lib. 1.um *Contr. Gent.*, cap. 67 et 66 in fin.

(9) *De scientia Dei*, disp. 29, sect. 1.^a

(10) In 1.^{am} p., quæst. 14, art. 13, quæst. 3.^a, conclus. 3.^a

(11) *Opus. de scient. futur.*, lib. 1, cap. 8.

(12) In 1.^{am} p., disp. 64, cap. 5, num. 33 et 34; disp. 65, cap. 4.

(13) *De scientia Dei*, disp. 29.

(14) In 1.^{am} p., disp. 1, quæst. 14, punct. 5, paragr. 2, *Tertia et quarta assertio*.

(15) *Metaphys.* lib. 6, cap. 2, quæst. 4, sect. 2, sect. 9 med., et sect. 10 fin.